

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 1, p. 1459-1472, January 2013

SAVUNUCU KİŞİLİK ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

**A STUDY ON THE VALIDITY AND RELIABILITY OF THE DEFENSIVE
PERSONALITY SCALE**

Yrd. Doç. Dr. Gürsen TOPSES

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi PDR Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Abstract

This study was planned to test the validity and reliability of the “defensive personality scale” aiming to research the “defensive personality patterns” in the sample selected by the researcher. First the items were formed, and then seven experts in the field were consulted, and finally the 50 item “defensive personality scale” was developed in the light of the suggestions made.

The scale comprises items that aim to measure 25 defensive and 25 non-defensive behaviors. Next, a pilot study was conducted on 100 students in the Cyprus International University; some items were reorganized in the light of the feedback received. The final draft of the scale was administered to 255 students aged between 19-23 who were studying in the Department of Guidance and Psychological Counseling, the Department of Pre-school Teaching and the Department of Teaching Mentally Handicapped in the Cyprus International University.

Items of the scale were classified under four factors during the process of factor analysis, factor 1: facing reality or not, factor 2: self judgment regarding self disclosure, factor 3: acting out and masking behaviors, and factor 4: "compensating" defensive behavior in the face of reality.

As a result of the statistical factor analysis, factor loads were found, item subtitle correlations, upper lower t values, total item correlations, eigen values, variance percentages, Alpha Cronbach reliability coefficient was calculated. As a result, the rather high factor loads indicated that the items were able to distinguish between highly defensive and non defensive behaviors

During factor analysis, the criterion was to include factors bigger than 1.00, which is, items whose factor loads were bigger than .4. In total the variance number disclosed was 56.17%.

1. The Cronbach Alpha quotient of the factor .71, factor loads were between .80-.57,

2. The Cronbach Alpha quotient of the factor.69, factor loads were between .80-.61,

3. The Cronbach Alpha quotient of the factor .63, factor loads were between .72-.64,

4. The Cronbach Alpha quotient of the factor.56, factor loads were between .84-.76.

Item subtitle correlations of the scale were .72.65 for item 1; .80-.66 for item 2; .80-.66 for item 3 and .84-.82 for item 4.

While the Eigen values were 3.34 for factor 1, 1.98 for factor 2, 1.43 for factor 3,1.09 for factor 4, they were 23.90, 14.1, 10.24, and 7.84 respectively for factors whose disclosed variance percentage was between 1-4.

Furthermore, as seen in table 3, the total percentage correlations of the 1st and the 2nd factors were .83, the total percentage correlations of the 3rd and the 2nd were .58, the total percentage correlations of the 4th and the 3rd .61, the total percentage correlations of the 4th factor were .29, and was observed to be significant at the p=.05 level.

Key Words: Defensive communication-support attitudes-open and close communication

Öz

Bu çalışma; yine bu makalenin yazarınca oluşturulan, kişilerdeki "savunucu davranış örüntülerini" araştırmaya yönelik, "savunucu kişilik ölçeğinin" geçerlik ve güvenirliliğini test etmek amacıyla planlanmıştır. Çalışma sürecinde, önce ölçek maddeleri oluşturulmuş, 7 kişilik uzman görüşlerine başvurulmuş ve görüşlerin ışığında maddeler yeniden gözden geçirilerek 50 maddelik aday "savunucu kişilik ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçek 25 savunucu ve 25 savunucu olmayan davranışları ölçmeyi amaçlayan maddelerden oluşmuştur.

Sonraki süreçte 100 Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi öğrencileri üzerinde ön deneme uygulanmış, geri bildirimler ışığında kimi maddeler yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin son durumu, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin Rehberlik v Psikolojik danışmanlık, Okul Öncesi Öğretmenliği, ve Zihinsel Engelliler Eğitimi ana bilim dalında öğrenim görmekte olan yaşları 19-23 yaşları arası 255 öğrenciye uygulanmıştır.

Yapılan faktör analizi sürecinde ölçek maddeleri dört faktörlü olarak sınıflandırılmıştır. 1. faktör, kişinin gerçeğe yüzleşip yüzleşmemesini, 2. faktör, kendini açma davranışıyla ilgili yargıları, 3 faktör, kişinin rol yapma ve maske takma davranışını 4. faktör ise kişinin gerçekler karşısında “ödünleyici” savunmacı davranışını ölçmeyi amaçlayan maddelerdir.

Yapılan istatistiksel faktör analizleri sonucunda; faktör yükleri bulunmuş, madde alt ölçek ilgileşimleri, alt-üst grup t değerleri, madde toplam ilgileşimleri, öz değerleri, açıklanan varyans yüzdeleri, alfa croanbach güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Sonuç olarak faktör yüklerinin oldukça yüksek çıkması, maddelerin yüksek savunucu davranış örüntülerine sahip olanlarla, olmayanları birbirinden ayırtedebilecek ölçme yeterliliğinde olduğunu göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Savunucu iletişim-destekleyici tutum-açık ve kapalı iletişim.

1. Giriş

İletişim, tüm canlılar ve özellikle insanlar için toplumsal bir olgu olarak, bilgi üretme, aktarma, yayma ve anlamlandırma süreci olarak kabul edilir. İletişim süreci kaynak, ileti, ortam ve alıcı öğelerinden oluşmuş ve bu öğeler arasındaki sözel ve sözel olmayan anlatım aracı niteliğini taşır ve toplumsal yaşam zenginliğinin vazgeçilmez, temel bir unsuru olarak nitelendirilir. (Dökmen, 1995).

İletişim, insanın çevreye, toplumsal gerçeğe, öteki insanlara uyum sağlayabilmesinin temel koşuludur. Çünkü iletişimin bulunmadığı bir ortamda, bilgi üretme, yayma ve insanlar arası etkileşimin neden olduğu bilgi toplumu da yok demektir. Daha özel açıdan, doğru ve gerçekçi iletişim, insanlar arası uyumun, dayanışma ve işbirliğinin, toplumsal kaynaşmanın, insanların birbirlerini anlamasının ve empati geliştirmelerinin temel koşullarından sayılır.(Dökmen, 1996).

Yeryüzü ölçeğinde feodal toplumlardan sanayi toplumlarına geçiş sürecinde ve özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında, yabancılaşma, kitleleşme ve kimsizleştirme, yalnızlaşma, atomize olmuş kişilikler gerçeği; intihar, depressiv kişilik, bireyci toplum, toplulukçu toplum vb konular, felsefe, psikoloji ve toplum bilim ve sosyal psikolojinin başat ilgi alanında yerini almış ve birçok deneysel

araştırmanın konusunu olmuştur. Felsefe disiplini alanında, existansiyalizmin yabancılaşma ve anksiyete kavramları, psikolojide Eric Fromm'un yabancılaşma kitleleşme ve kimlik sorunları, toplum biliminde Durkheim'ın dayanışma (solidarite) ve intihar ilişkisi ve sosyal gruplarda iletişim örüntüsü, yirminci yüzyıl ve sonrası yılların insanla ilgili sorunların başat konuları arasında yer alır. Sosyal psikoloji bilimi içinde özdeşleşme ve benimseme kavramlarının uyum davranışlarıyla ilişkisine ilişkin laboratuvar deneyleri, toplulukçu kültür ve bireyci kültür; kültür ve kişilik vb konu ve araştırma alanları, insanlararası sağlıklı, etkileşimli ilişkinin ölçütleriyle yakından ilgili öne çıkmış konular olarak değerlendirilebilir (Kağıtçıbaşı, 2002; Gander ve. Gardiner, 2004))

Çağımızın toplum ve insan gerçeğinde, geçici ve kısa süreli yüzeysel ilişkiler kurma, başkalarına karşı daha çok rol ve maskeli tutum ve davranış geliştirme eğilimleri sıkça gözlemlenen insan ilişkileri modeli olarak ortaya çıkmaktadır (Wirth. 1964). A.Tofler'e göre (1996) "İnsan İlişkileri, giderek geçici ve atomize bir kimliğe bürünmektedir." yargısını verirken, "Kişiler, kalıcı, dürüst ilişkiler için özlem duyarken, içlerinden bir ses bunun neredeyse bir lüks olduğunu fısıldamaktadır" demektedir. Bu tür yapay ve yüzeysel ilişkiler ise iletişim engellerine, tıkanıklarına neden olmakta ve bu süreç kaynakla alıcı arasındaki doğal ilişkilerin körelmesine yol açabilmektedir (Alvin (1996).

İnsanların, belirli bir grup ya da toplum içinde uyum sağlamaları, kendi çıkarlarıyla ilgili çeşitli beklentiler içinde olmaları, gerçek ve doğal insan ilişkileri yerine kişiliklerine yapay roller yüklemelerine, maskeli, doğal olmayan, rol yapma niteliği baskın ilişkilere girmelerine neden olmaktadır. Bu süreç, çeşitli iletişim çatışmalarının nedenleri arasında sayılabileceği gibi, insanlar arası işbirliği, dayanışma duygularının etkisizleşmesine neden olabilmekte ve önemli iletişim çatışmalarının belirleyici nedenleri arasına girebilmektedir. Çünkü sağlıklı, dayanışmalı bir toplumsal yapının oluşturulmasının temel koşulu; daha savunmasız, gerçekçi, açık ve dürüst insan ilişkilerine dayalı bir iletişim ağından oluşmuş, birbirlerine güvenen açık iletişimli niteliği baskın olan bir toplumsal yaşantıdır (Cüceloğlu, 1999).

İnsanlar arası iletişim düzensizliklerinin ve çatışmalarının ana nedenlerinden birisi, savunucu iletişimdir. Savunucu iletişim, kişiler arasındaki dürüst, anlamlı ve doyurucu ilişkilerin gelişmesini engellemektedir. Savunmacı iletişimin en önemli kaynaklardan birisi, iletişim kurduğumuz insanı bizim istediğimiz kişilikte olmasını istemek ya da onu yargılamak, denetleyici ve üstünlük geliştirici tutum içinde olmak, böylelikle de onu kendi özgürlüğünden yoksun bırakmaktır. Savunucu iletişimde kişinin kalıplaşmış, kutuplaşmış, aşırı genellemeci tutumları baskındır. Karşılıklı iletişimde "gerçekçi bir kabul" yoktur. Her zaman kazanmayı, başat olmayı isteyen, eşitlikçi tutumun tersine üstünlük duygusunu öne çıkaran tutum vardır. Dahası, gerçekçi olmaktan uzak, yapay örüntülerle gizlenmiş, doğal kaynağından koparılmış, o ölçüde öz güvensizliğin öne çıktığı bir tutum ve davranış biçimi vardır. Özgüvensiz, ben merkezci, çıkarılığa dönük tutum ve davranış ise, açık iletişim kurmayı,

saydamlığı ve gerçekle yüzleşmeyi engelleyen temel bir kişilik örüntüsüdür (Cüceloğlu, 2002).

Savunmacı iletişim, empatik iletişimin tam tersidir. Önemli ölçüde benmerkezciliğin ürünü olarak kabul edilir, benmerkezciliği mutlaklaştırır. Rol yapmayı, maske takmayı, öğüt vermeyi ve buna bağlı üstünlük duygusunu, tek yönlü çözüm isteğini, yargılayıcı ve eleştirici davranışı, öne çıkarır. Bu iletişimde, kişi farklı görüşleri dinlemek istemez, başkasının düşünme sistemini görmezlikten gelen bir tutum içinde olur. Çünkü kendisini haklı gören tutum, ona yabancı ya da yapay bir özgüven duygusu kazandırmaktadır (Cüceloğlu 2002).

İletişim sürecini bir boyutuyla açık ve kapalı, öteki boyutuyla da öz iletişim ve toplumsal iletişim olarak sınıflamak olasıdır. Açık iletişimde, saydamlık, içtenlik, kendini gerçekçi olarak gösterebilen bir tutum, kapalı iletişimde kendi gerçekliğini görmezlikten gelen, rol yapıcı ve maske takma eğilimli bir tutum söz konusudur. Kapalı iletişim; kişinin kendini iç ya da dış uyarıcı karşısında kendini tehdit edici bir durum içinde hissetmesiyle ortaya çıkabilir. Alma Baron bu olayı "gerçek ya da "hipotetik" biçimde iletişime giren kişi, içinde gizli bir ajan taşımaktadır (Baron, 1976) yargısıyla betimlemektedir. Michael Kahn'a göre; "Gerçekte eleştirelim ya da eleştirilmeyelim, hep tetikteyizdir. Eleştiri duyar duymaz, gerçek olsun olmasın acı duyarız ve kalkanlarımızı kaldırıveririz" der. Açık ve destekleyici iletişimde ise, kişi kendine güvenli ve saydamdır. Olumlu ya da olumsuz olsun gerçek duygularını iletmede sakınca görmez, o ölçüde özgürdür, duygularının ve kendisinin efendisidir. (Kahn, 1995).

İletişim sürecini, öz ve toplumsal iletişim olarak da sınıflayabiliriz. Öz iletişim, kişinin kendisiyle kurduğu, kurabildiği bir iletişimdir. Bu iletişimde kişi, kendini olumlu olumsuz nitelikleriyle kabul eder. Kendi gerçekliğini tanıyabilmede istekli olur ve kendisiyle gerçekçi iletişim kurabilir. Toplumsal iletişim ise, kişinin başkalarıyla kurduğu iletişimdir. Açık ve kapalı olma nitelikleri her iki iletişim biçiminde de görülür ve her ikisi arasında etkileşimli bir bağ olduğu da açık bir gerçekliktir. Kendisiyle gerçekçi öz iletişim kuramayan, dahası kendilerini tanımayan, olumlu olumsuz özellikleriyle kendilerini kabul edemeyen kişilerin, başkalarıyla da empatik düzeyde ilişki kurmaları güçleşir (Özer, 1989).

Kendi gerçekliklerine dirençli olan, gerçek duygularını anlatabilmede zorlanan ve birçok zaman kendilerini dışardan gelebilecek uyarıcıları "tehdit edici" olarak algılayan kişilerin psikolojik kaynaklı organik bozukluklar olarak tanımlanan psikosomatik hastalıklara yatkın kişiler durumuna geldikleri görülebilmektedir. Bu anlamıyla savunucu kişi, hem bireysel hem toplumsal boyutta, başkalarına karşı yabancılaşan kişidir. Başkalarına karşı kendi gerçekliğini saklayan ve başkasının gerçekliğine ulaşmada güçlük çeken kişidir. Kendini çok çeşitli nedenler yüzünden güvensiz, savunmasız olarak algılayandır. Aynı zamanda kendini olumlu olumsuz nitelikleriyle gerçekçi olarak kabul edemeyendir. Bu boyutlarıyla da, hem bireysel

hem de toplumsal patolojinin kaynağı sayılabilen bir kişi olma özelliğini taşır (Özer, 1995).

Özetle, savunucu ve destekleyici açık tutumu birbirleriyle karşılaştırdığımızda, savunucu tutum; değerlendirci denetleyici, üstünlük duygusu taşıyıcı; yargılayıcı, umursamaz, kesin tutumlar olarak öne çıkarırken, destekleyici savunucu olmayan tutumlar; tanımlayıcı, soruna yönelik, empatik, eşitlikçi, denemeci vb tutum ve davranışların bileşkesidir (Gibb, 1996; Zıllıoğlu, 1996).

Kimi yazarlar, iletişim sürecinde savunucu iletinin temel niteliklerini, "İletişim Engeli" kavramıyla, aşağıdaki davranış örüntülerinden oluştuğunu öne sürerler:

(a) Uyarma, gözdağı verme. (b) Ahlak dersi verme. (c) Öğüt verme. (d) Yargılama, suçlama ve eleştirme. (e) Ad takma, alay etme. (f) Güven vermeme (g) Konuya saptırma. (ğ) Sinama, soru sorma. (h) Nutuk çekme. (i) Övme (j) Duyguları paylaşmama (l) Sen dilini kullanmama (Özgit, 1991).

Navaro (1999) ise, kişiyi dinleme biçim ve tavırlarının savunucu davranışı artırabileceği savında bulunmuştur. Bu tür dinleme biçimleri şu kısa başlıklarla belirtilebilir:

(a) Öğüt vermek ve tek yönlü çözüm getirmek. (b) Yargılama, eleştirme ve suçlama yapmak. (c) Soru sormak, araştırmak ve incelemek. (d) Tanı koymak, tahlil etmek. e) Teskin ve teselli etme, konuyu değiştirmek.

Görüldüğü üzere, savunucu davranış yapılanması içinde olan kişilerde, iç ve dış güvensizlik, kişilik düzensizliği, kendini gerçekçi olarak kabul edememe vb davranış örüntüleri gözlemlenirken; açık iletişimi simgeleyen savunucu olmayan davranışlarla ilgili yapıp etmelerde ise, tersine, kişilik bütünlüğünü, özgüveni, kendini gerçekçi olarak olumlu ve olumsuz nitelikleriyle kabul etme gibi tutum ve davranışları içeren davranış örüntüleri sergilenmektedir.

2. Problem Durumu

Bu çalışma, toplumsal yaşam içinde kişiler arası iletişim çatışmalarını ve güçlüklerinin temel etkenlerden biri olarak kabul edilen "savunucu" tutum ve davranışların betimlemesine yönelik "Savunucu davranışı belirleme" ölçeğinin geçerlik ve güvenirliliğini test etmeyi amaçlamıştır. Çalışma sürecinde, konuyla ilgili yurt dışı ve yurt içinde yapılan çeşitli araştırmalar taranmış ve bu konuda oldukça yeterli düzeyde araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan çalışmalar, savunucu davranışları ve iletişim çatışmalarını azaltmaya yönelik, "insan ilişkileri beceri eğitimi" kapsamında ve belirli bir program içinde ve önemli bir bölümü deneysel araştırma niteliğine uygun araştırmalardır. Genel olarak da üniversite öğrencilerine, çıraklık merkezinde iş görenlere, banka çalışanlarına, aile danışmanlıklarında aile bireylerine uygulanmışlardır (Çelik, 1997; Coşkun, 1994; Korkut (1996); Balcı (1996); Aydın (1997); Adanalı (1996).

Konuyla ilgili yurt dışında yapılan çalışmaların bir bölümü ise; aile içi savunucu ve destekleyici iletişimi birbirleriyle karşılaştıran deneysel araştırmaları içerirken, bir bölümü, üniversite öğrencileri üzerinde cinsiyet değişkeni ile savunucu davranış ilgileşimini (korelasyonunu), bireyin benlik tasarımı (self concept) ile savunucu davranış arasındaki ilişkiyi ve karşıt cinsiyetli danışman danışan arasındaki iletişim ve çatışma düzeylerini, savunucu ve destekleyici iletişim düzeyleri açısından deney ve denetim gruplarını kullanarak deneysel olarak yapılan araştırmalardır. Ayrıca, uyum problemi olan ve olmayan iki aileyi savunucu ve destekleyici iletişim açısından karşılaştıran, aile içi çatışmaları yine savunucu ve destekleyici iletişim açısından deneysel olarak inceleyen araştırmalar yapılmıştır (Rozema (1986); Allexander (1973); Sunburg . (1980); De Salvo ve Zurcher (1984); Gotman (1993); Eadie 1978; Landfield ve Roselfeld (1983).

Araştırmalara konu olan, savunucu tutum ve davranış, kişinin toplumsal ilişki ağı içinde iç ve dış uyarıcıları "tehdit edici olarak algılama durumudur. Savunucu iletişim ise, insan ilişkilerinde rol yapıcı, maske takıcı, kapalı nitelikli bir davranış örüntüsünü içerir (Gibs 1961). Bir başka açıdan ise, gerilimli, yabancılaşmış, hiperaktivasyonu içeren davranış biçimi olarak da görülür (Rozema 1986).

Savunucu tutum; değerlendirici, kontrol edici, üstünlük, kesinlik, umursamazlık (nötrlük) gibi tutum örüntülerini içermektedir. Açık iletişimi içeren, savunucu olmayan davranış ise; kendiliğinden (spontane), doğal, kişinin gerçek duygu ve düşüncesini yansıtıcı, kişisiyle bütünleşmiş davranıştır. Buna bağlı destekleyici tutum ise; tanımlayıcı, soruna odaklı, yargılayıcı olmayan,, doğaçlamalı, eşitlikçi, empatik tutumdur.

Savunucu tutum ve davranışların ölçülmeyi amaçlayan ölçek maddeleri, genel olarak, bu ve benzeri nitelikleri ölçüt almış, ölçek maddelerini söz konusu ölçütler süzgecinden geçirerek oluşturmuştur.

3. Yöntem

Bu araştırmaya konu olan "Savunuculuk" ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2001 yılında PDR yüksek lisans öğrencisi Fatma Çelik tarafından yüksek lisans tezinde uygulanan ve öğretim üyesi .Gürsen Topses tarafından oluşturulan "Savunucu Davranış Ölçeği"nin yeniden yapılandırılmış ve geliştirilmiş formudur. Ölçeğin yeniden yapılandırılmasının ana nedeni, güvenilirlik katsayısının ve alfa iç tutarlılık katsayısının ($r=0.43$ ($P < 0.01$)) düşük çıkmasıdır.

Araştırma sürecinin birinci aşamasında 25 savunucu davranış maddesi 25 de savunucu olmayan açık iletişimi içeren aday 50 maddelik savunuculuk ölçeği

oluşturulmuştur. Ölçeğin maddeleri, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinde görev yapan 7 öğretim üyesine uzman görüşü olarak başvurulmuştur. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından ölçek maddeleri yeniden düzenlenmiş, kimileri eklenmiş, kimileri çıkarılarak sayı olarak 50 maddenin korunmasına çalışılmıştır. 2. aşamada, 100 Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi öğrencisi üzerinde ön deneme uygulaması yapılmış, alınan geri bildirimde göre kimi maddeler üzerinde yeniden çalışılmıştır.

Aday ölçeğin son hali, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık, Okul Öncesi ve Zihinsel Engelli Eğitimi Ana bilim dalında eğitim görmekte olan 153 kız 102 erkek öğrenci olmak üzere 255 kişiye uygulanmıştır.

Ölçek maddeleri dört ölçek boyutuyla sınıflandırılmıştır. 1. boyut; kişinin kendisiyle gerçekçi olarak yüzleşip yüzleşmemesi ya da gerçekçi bir kişilik örüntüsü taşıyıp taşıyamaması ile ilgili yargılardan, 2. boyut kişinin duygu ve düşüncelerini hem kendine hem başkalarına açıp açmaması ile yargılardan, 3. boyut Başkalarına karşı rol yapma ve maske takma ve kendisi olma ya da olamama ile ilgili yargılardan, 4. boyut ise, gerçekler karşısında “ödünleyici” savunmacı davranışlarla ilgili yargılar oluşmuştur. Sınıflamanın diğer boyutu ise aşağıda belirtildiği gibidir,

1. Faktör: Kişinin kendisiyle gerçekçi olarak yüzleşip yüzleşmemesi ya da gerçekçi bir kişilik örüntüsü taşıyabilmesi ile ilgili yargılar, 1, 7, 8, 10, 12, 20, 19, 22, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 47 maddelerini içermektedir. Örneği “Yanlışlarımla yüzleşmekten çekinmem”, “Yanlışlarımı kabul etmek bana zor gelir”

2. Faktör: Kişinin kendini, duygu ve düşüncelerini hem kendisine hem başkalarına açıp açamayışıyla ilgili yargılar. 3, 4, 5, 6, 15, 33, 41, 43, 44, 45, 48 maddelerini içermektedir. Örneğin; “Öfke duygularımı genellikle bastırım”, “Açık sözlü ve başkalarına kendimi açabilen bir insanım.”

3. Faktör: Başkalarına rol yapma ve maske takma ve kendisi olma ya da olamama ile ilgili yargılar, 2, 13, 31, 49, 50 maddeleri içermektedir. Örneğin “İlişkilerimde rol yaptığım ve maske taktığım çok olmuştur”, .Karşı cinsle ilişkilerimde rol yapmam, maske takmam.”

4. Faktör:Gerçekler karşısında savunmacı davranışlarla ilgili ödünleyici yargılar, 7, 8, 14, 17, 23, 27, 28, 36 maddelerini içermektedir. Örneğin; “Baskalarına olan kızgınlık duygularımı kendime yönelttiğim çok olmuştur,”Öfke duygularımı, çoğu zaman öfke duyduğum kişi yerine başkalarından çıkarabilirim.”

Savunucu Davranışla İlgili, Tersine Anlatımlı Yargılar

Savunucu davranışla ilgili yargılar; aşağıda belirtilen numaralara ilişkin yargılardır.

2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 14, 17, 20, 21 “örneğin, “ İlişkilerimde rol yaptığım, maske taktığım çok olmuştur.”, “Kendimi başkalarına açmakta zorlanırım’.

14. Başkalarına olan kızgınlık duygularımı kimi zaman kendime yönelttiğim çok olmuştur.

17. Öfkeli duygularımı, çoğu zaman öfke duyduğum kişi yerine başkalarından çıkarabilirim.

20. Acı ya da kötü bir gerçekle yüzleşmek bana zor gelir.

21. Hatalarımın yüzüme vurulmasından hoşlanmam..

23. Bastırdığım kızgınlık duygularımı başkalarından çıkarabilirim.

25. Davranışlarımı eleştirenlere hem kızar hem alırım.

26. Başkaları benim gizli yaşantılarıma girecekler diye çekinirim.

27. Kişiliğimde olmasını istemediğim bir özelliğimi başkasının üzerine atabilirim.

28. Yanlışlarımı kabul etmek bana zor gelir.

30. Tartışmalardan sıkıldığımda, herşeyi espiriye boğarım.

32. Düşüncelirimin kabul görmemesi beni sinirlendirir.

36. Eksikliklerimi, başka şeylerle kapatmayı severim.

39. Başarılı olmak için, insanların mutlaka hırslarının olması gerektiğine inanırım.

40. Başkalarında var, ben de yoksa çok kıskanırım.

42. Kimsenin, benim “bana özgü” özelliklerime girmesine izin vermem.

45. Öfke duygularımı başkalarına göstermek istemem.

Savunucu olmayan davranışla ilgili yargılar ise; 1, 5, 6, 11, 13, 18, 19, 22, 24, 29, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50 numaralı yargılardan oluşmuştur.

1. faktör, kişilerin kendisiyle yüzleşme düzeyini, 2. faktör, kişinin hem kendine, hem başkalarına karşı kendini açma düzeyini, 3. faktör, iletişim sürecinde başkaların maske takma, rol yapma davranışını, 4. faktör, gerçekler karşısında savunucu ödünleyici davranışlar düzeyini göstermektedir.

4. Bulgular

Faktör çözümlemesi sürecinde, ölçüt olarak 1,00 den büyük faktörler, faktör yükü .4'dan büyük olan maddeler ölçeğe alınmıştır. Toplam olarak açıklanan varyans %56,17'dir.

1. faktör'ün Croanbach Alpha katsayısı .71, faktör yükleri .80-.57 arasında,

2. faktörün Croanbach Alpha katsayısı .69, faktör yükleri .80-61 arasında,

3. faktörün Croanbach Alpa katsayısı .63, faktör yükleri.72-64 arasında

4. faktörün Croanbach Alpa katsayısı .56, faktör yükleri ise .84-.76 arasında gerçekleşmiştir.

Ölçeğin, madde-alt ölçek ilişim katsayıları (rjs) 1. faktör için; .72-.65, 2. faktör için ; .80-.66, 3. faktör için; .80-.66, 4. faktör için; .84-.82 arasında gerçekleşmiştir.

Faktörlerin öz değerleri; 1. faktör için 3.34, 2. faktör için 1.98, 3. faktör için 1.43, 4. faktör için 1.09 olarak görülürken, toplam açıklanan varyans yüzdeleri 1-4 arası faktörleri için sırayla 23,90; 14,1; 10,27; 7,84 şeklinde belirlendiği görülmüştür.

Ayrıca, çizelge 3'de görüldüğü gibi, 1. ve 2. faktörlerin toplam puan ilişkileri, .83; 3. faktörle 2. faktör toplam puan ilişkileri (korelasyonları).58; 4. ve 3. faktör toplam ilişkileri. .61; 1.ve 4. faktör toplam puan ilişkileri, .29 olarak bulunmuş ve p=.05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Çizelge 2: Savunuculuk Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri, Madde Alt Ölçek İlgileşimleri, Alt-Üst Grup t Değerleri, Madde Toplam Puan İlgileşimleri, Maddelerin Ortalamaları ve Standart Sapmaları, Faktörlerin Öz değerleri ve Açıklanan Varyans Yüzdeler Alfa Croanbach Güvenirlik Katsayıları

	Faktör yükleri				rjs	t*	rit	M	SD
	1	2	3	4					
Faktör 1: (Croanbach Alpha= .71)									
20. Acı ya da kötü bir gerçeğe yüzleşmek bana zor gelir.	,80	,01	-,07	,12	,72	14,28	,58	2,90	1,19
25. Davranışlarımı eleştirenlere hem kızar hem alırım.	,64	,12	,25	,04	,69	13,70	,62	3,21	1,25
28. Yanlışlarımı kabul etmek bana zor gelir.	,57	,14	,15	-,19	,65	10,69	,52	3,31	1,24
10. Sorunlarımla başedemediğimde kaçmayı yeğlerim.	,57	,13	,18	,09	,68	10,42	,58	3,54	1,46
7. Acı gerçeklerle yüzleşmek bana zor gelir.	,57	,04	,17	-,14	,64	11,44	,51	3,04	1,24
Faktör 2: (Croanbach Alpha= .69)									
5. Açık sözlü ve kendimi başkalarına açabilen bir insanım.	,09	,80	-,07	,08	,80	17,38	,43	3,80	1,10
43. Duygularımı başkalarına açmakta hiç	-,18	,70	,18	-,13	,66	11,09	,29	3,57	1,17

Ölçüm	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
sakinca görmem.										
6. Savunduğum düşüncelerimi açıkça söyleyebilirim	,34	,68	-,11	,18	,74	13,37	,52	4,04	1,01	
1. Yanlışlarımla yüzleşmekten çekinmem.	,33	,61	-,10	-,01	,67	9,98	,45	4,31	,85	
Faktör 3: (Croanbach Alpha= .63)										
17. Öfke duygularımı, çoğu zaman öfke duyduğum kişi yerine başkalarından çıkarabilirim.	,30	,06	,72	-,10	,80	17,73	,52	2,90	1,21	
14. Başkalarına olan kızgınlık duygularımı kendime yönelttiğim çok olmuştur.	,01	-,11	,69	,11	,66	10,29	,31	2,61	1,15	
23. Bastırdığım kızgınlık duygularımı başkalarından çıkarabilirim.	,44	-,01	,64	-,02	,80	19,81	,55	2,89	1,24	
Faktör 4: (Croanbach Alpha= .56)										
49. Sevmediğim insanlara asla gülyüz göstermem.	,04	-,12	-,05	,84	,84	20,27	,20	3,50	1,28	
50. Saygı duymadığım insanlara saygılıymışım gibi davranmak bana zor gelir.	-,08	,21	,11	,76	,82	14,02	,28	3,96	1,21	
Özdeğer	3,34	1,98	1,43	1,09						
Toplam Açıklanan Varyans, %	23,90	14,15	10,27	7,84						

Not: Ölçüt olarak, özdeğeri 1,00'den büyü faktörler, faktör yükü .40'dan büyük olan maddeler ölçeğe alınmıştır. Toplam açıklanan varyans % 56,17'dir. rjs, madde-alt ölçek korelasyon katsayısı; t, alt-üst grup bağımsız gruplar t testi değeri; rjt, madde toplam puan ilişim katsayısı; M, ortalama; SD, standart sapma. *p<.0001.

Çizelge 3: Savunuculuk Ölçeği Faktörleri ve Toplam Puan İlgileşimleri

	Faktör1	Faktör2	Faktör3	Faktör4
Faktör2	.28*			
Faktör3	.44*	.03		
Faktör4	-.004	.07	-.01	
Toplam	.83*	.58*	.61*	.29*

*p= .05 düzeyinde anlamlı.

5. Tartışma

Ölçeğin faktör yüklerine çizelge 3'de göz atıldığında. 57-.84 arası oldukça yüksek düzeyde faktör yükünün bulunmuş olduğu görülmektedir. Madde-alt ölçek ilişim katsayısı (rjs): .84-.72 arası yüksek sayısal ölçüt düzeyinde gerçekleşmiştir. Alt-üst grup bağımsız gruplar t testi 20,27-9,98 arası gerçekleşirken, maddelerin birbirlerinden ayırt edilebilirlik niteliklerinin, anlamlı düzeyde farklı olduğu görülmüştür. Böylece faktörleri oluşturan maddelerin kendi içindeki tutarlılıkları ve buna bağlı, faktörlerin birbirlerinden ayırt edici niteliklerinin anlamlı düzeyde olmasa da, oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar, ölçeğin “savunucu davranış” ve “savunucu olmayan davranışları” ölçebilecek yeterlilikte olduğunu göstermektedir. Ayrıca, madde toplam puan ilgileşim katsayısı (rjt) .62-.20 arasında değişmektedir. Özellikle “Duygularımı başkalarına açmakta sakınca görmem” (.29), “sevmediğim insanlara asla güler yüz göstermem”(20), “Duygularımı başkalarına açmakta hiç sakınca görmem” (.29) “madde toplam ilgileşim katsayılarının (rit) düşük olduğu görülse de, diğer maddelerdeki oldukça yüksek (rit) değerlerinin, ölçeğin güvenirlik değerini düşürmediği görülmektedir.

Ayrıca, “Savunuculuk Ölçeği” ve “Toplam Puan İlgileşimleri” çizelgesine göz atıldığında, faktör oranı ilgileşimlerinde 1. faktör için .83, 2. faktör için .58. 3. faktör için .61, 4. faktör için .29 $p = .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmüştür.

Bu sonuçlar dayanarak, 50 maddelik “savunucu davranış ölçme” ölçeğinin 14 maddesinin geçerli ve güvenilir olduğunu, dolayısıyla da çeşitli araştırmalarda uygulanabilir olma niteliği taşıdığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ALEXANDER, F. James (1973) Defensive and Supportive Communications in Normal and Daviant Families. *Journal of Coulsulting and Clinical Psychology*, 15(2), S, 223-231.
- ANNA, Freud (1989) Ego ve savunma Mekanizmaları, Çev: Yeşim Erim, *Bağlam yayıncılık, Ankara.*
- BARON, Alma (1987) “The Key to Open Communication”. *Personel Administrator*, s: 21(5), 49,51-52.
- COŞKUNER, Ayşe (1994) İletişim Becerileri Geliştirme Eğitiminin İşgörenlerin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimlerine, Yalnızlık Düzeylerine ve İş doyumlarına Etkisi. *Ankara üniversitesi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.*
- ÇELİK, Fatma.(2001) Grupla Savunucu İletişimi Azaltma Programının Üniversite Öğrencilerinin Savunucu Davranış Düzlerine Etkisi” Gazi Üniversitesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.*
- DAVUT, Aydın (1997), Bilişsel Davranışçı Yaklaşımlı Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin İletişim Çatışmalarını Önlemedeki Etkisi. *Gazi Üniversitesi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara.*
- ÇAM, Sabahattin (1997). İletişim Becerileri Eğitim programının Öğretmen Adaylarının Ego Durumuna ve Problem Çözme Becerisi Algılarına Etkisi. *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.*

- CÜCELOĞLU, Doğan. (2000) *Yeniden İnsan İnsana*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- CÜCELOĞLU, Doğan. (2002) *İletişim Donanımları*. Remzi Kitabevi İstanbul.
- DÖKMEN, Üstün (1995) *İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık. , Ankara.
- DÖKMEN, Üstün (1996) *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık, Ankara.
- DÖKMEN, Üstün (2007) *Küçük Şeyler*. Remzi Kitapevi, Ankara
- EADIE, F. William (1978) *Defensive Communication As Traid and State*. Paper presented at the Animal Meeting Of The İnternational. *Commnication Association, April: 25-29*, Chicago.
- GANDER J. ve W. GARDINER. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Editör: Bekir Onur. İmge Yayınevi, Ankara.
- GENÇTAN, Engin. (1986) *İnsan Olmak*, Remzi Kitapevi, İstanbul
- GIBB. J.Jack (1961) *Defensive Communication*. *Journal of Communication*, s; 141-148 *New York*.
- GOLEMAN D. (2000) *İşbaşında Duygusal Zeka*. Varlık Yayınları, İstanbul.
- GOTTMAN, J.M (1993) *The Roles of Contlict Engament, İnteraction: A Longitudinal View of Fit Types Couples*. *Journal of Counsutting and Clinical Pyschology*, 61(1), S. 615-617, New York.
- İŞİK, A.Zeynep. (1993), *İletişim Becerileri Konusunda Ebeveynlere Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi*. Marmara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- KAHN, Michael (1995), *İletişimin Tao'su* (çev: Hande Gündüz), Okyanus Yayıncılık, İstanbul.
- KORKUT, Fidan (1996) *İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirlik Geçerlik Çalışması*. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, sayı 2 (7), s: 18-23, Ankara.
- LANDFIELD, W.Alvin (1954) *A Movemend İnterpretation Of Theat*. *Journal Of Abnormal And Social Psychlogy*, 49, S. 529-532
- NAVARO, Leyla (1999). *Gerçekten Beni Duyuyor musun?* *Sistem Yayıncılık, İstanbul*.
- ÖZER, A.Kadir (1989). *Duygusal Gerilimle Baş edebilme (Ben Değeri Tiryakiliği)*, *Varlık Yayınları, İstanbul*,
- ÖZER, A.Kadir (1995) *İletişimsizlik Beceresi*. *Varlık Yayınları, İstanbul*,

- ÖZGİT, Şahin (1991) İletişim Becerisi Konusunda Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- ROZEMA, j. Hazem (1986) .Defensive Communication Climate as Barrier to Sex Education in The Home. *Family Relations*, 35, S: 531-537
- SELÇUK, Ziya (1989) Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.*
- SUCUOĞLU, Bulbin (1991) Davranış Bilimlerini İletişim Becerileri Kazandırma yolu İle Azaltılması Vak'a Sunusu. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Yayınları*, s: 24(1), 161
- SUNBURG, F. James (1998). Working With Defensive Projections in Conjoint Marriage Counselling *Family Relations*, (29(1), s: 107-109, New York.
- ŞAHİN, Yüksel (1997). Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.*
- TOFFLER, Alvin (1974) Gelecek Şoku. Çev: Selami Sargut. Altın Kitaplar, İstanbul.
- TOPSES, Gürsen (2001) İletişimde Savunucu Davranış Düzeyini Belirleme Ölçeği. "Grupla Savunucu İletişimi Azaltma Programının Üniversite Öğrencilerinin Savunucu Davranış Düzeylerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde uygulanan yayınlanmamış çalışma, *Ankara.*
- TÜMER, A.Batı (1998). Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları. *Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. İzmir.*
- ULUSOY, Özlem ve A. UZUNÖZ. (1992). Düşük ve Yüksek Kaygılı Üniversite Öğrencilerinde Yüz yüze ve Telefonla Kurulan İletişimin Problem Çözme Becerisine Etkisi", 7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Psikologlar Derneği Yayını, Ankara.
- UZUNÖZ, Ali (1989) Blaka'ın İletişim Çatışmaları Durumları Tekniğinin İki Farklı Türk Örneğinde Sınanması. *Türk Psikoloji Dergisi* 7(23), S: 58-67
- WIRTH, L. (1964) On Cities and Social life. Chicago University Pres.